DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Coğrafya Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 2
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Coğrafya · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 2)

1. Bir büyükşehir belediyesi, yaz aylarında bazı mahallelerin kentin geri kalanından belirgin biçimde daha sıcak olmasının nedenlerini araştırmak için bir üniversiteyle ortak çalışma başlatmıştır (kurgusal). Çalışmada öncelikle kızılötesi ışınları algılayabilen bir yer gözlem uydusunun temmuz ayında çektiği görüntülerden kentin yüzey sıcaklığı haritası elde edilmiştir. Ardından mahallelere göre bina yoğunluğu, yeşil alan ve asfalt yüzey bilgileri bu haritayla üst üste çakıştırılmıştır. Sonuçta bina yoğunluğu yüksek, yeşil alanı az mahallelerde yüzey sıcaklığının çevresine göre 6 °C'ye kadar yüksek olduğu görülmüş ve belediye bu mahallelerde öncelikli olarak cep parkları yapmaya karar vermiştir. Çalışmayla ilgili bazı ifadeler aşağıda numaralanmıştır.

- **I.** Analizleri yürüten ve sonuçları yorumlayarak belediyeye öneri sunan şehir plancıları ve coğrafyacılar
- **II.** Uydudan alınan yüzey sıcaklığı görüntüleri ile mahallelere ait bina yoğunluğu ve yeşil alan kayıtları
- **III.** Arazide ölçüm noktalarının konumunu kaydeden konum belirleme cihazları, bilgisayarlar ve büyük boyutlu yazıcılar
- **IV.** Katmanları çakıştırmaya, sorgulama yapmaya ve harita üretmeye imkân veren program
- **V.** Çalışma grubunun, verilerin hangi ölçekte toplanacağını, hangi analizin uygulanacağını ve sonuçların nasıl gösterileceğini önceden belirlemesi

1.1. Numaralanmış ifadelerin her birinin coğrafi bilgi sistemlerinin (CBS) hangi **bileşenine** karşılık geldiğini aşağıdaki tabloya yazınız.

No	CBS bileşeni
I	
II	
III	
IV	
V	

1.2. Çalışmada **uzaktan algılamadan** yararlanılan aşamayı yazınız. Bu tekniğin, sıcaklığın yalnızca birkaç meteoroloji istasyonunda ölçülmesine göre çalışmaya sağladığı **iki** üstünlüğü açıklayınız.

2. Ege'de kurgusal Sarıbağ köyünde ağustos sonunda üzüm hasadı yapılmış, kurutulmak üzere tarlalara serilen üzümler sergilerde güneşe bırakılmıştır. Köyde yaşayan bir öğrenci, evlerinin bahçesindeki küçük hava ölçüm

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

setiyle gün boyunca aşağıdaki gözlemleri kaydetmiştir.

Saat	Basınç (hPa)	Sıcaklık (°C)	Bağıl nem (%)	Rüzgâr	Gökyüzü
08.00	1014	27	45	Kuzeydoğudan, hafif	Açık
11.00	1011	31	55	Güneyden, hafif	Dağınık, küçük beyaz bulutlar
14.00	1007	30	70	Güneybatıdan, kuvvetleniyor	Dikey yükselen, tabanı koyu bulutlar
16.00	1004	26	82	Güneybatıdan, sert ve ani esintili	Kapalı; uzaktan gök gürültüsü

2.1. Bu gözlemlere dayanarak köy için akşam saatlerine yönelik bir **hava tahmini** yapınız. Tahmininizi tablodaki **üç** değişkendeki değişimle gerekçelendiriniz.

2.2. Tahmininiz gerçekleşirse bunun köydeki günlük hayata ve ekonomik faaliyetlere **iki** etkisini tahmin ederek yazınız. Her etki için köy halkının alabileceği **bir** önlem öneriniz.

3. Bir coğrafya öğretmeni, öğrencileriyle birlikte Rize kıyısından başlayıp Kaçkar Dağları'nı aşarak dağların güneyindeki Çoruh Vadisi'ne inen bir inceleme gezisi yapmıştır. Öğrencilerin kıyıda ve kuzey yamaçlarda not aldığı bazı gözlemler aşağıda numaralanmıştır.

- **I.** Kıyı boyunca uzanan Karadeniz'in geniş su yüzeyi
- **II.** Denizden karaya doğru esen, nem yüklü hava kütleleri
- **III.** Kıyıya paralel uzanan ve yükseltisi 3.900 metreyi aşan dağ kütlesi
- **IV.** Yamaçları neredeyse kesintisiz kaplayan gür ormanlar
- **V.** Zirveler çevresinde yaz ortasında bile erimeyen kar alanları ve küçük buzullar

3.1. Numaralanmış gözlemlerin her birinin **iklim sisteminin** hangi bileşeniyle ilgili olduğunu aşağıdaki tabloya yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

No	İklim sistemi bileşeni
I	
II	
III	
IV	
V	

3.2. Gezi boyunca kuzey yamaçlarda sık sık sis ve yağmurla karşılaşan öğrenciler, dağları aşıp Çoruh Vadisi'ne indiklerinde havanın daha sıcak ve kuru olduğunu, vadide zeytin ağaçlarının yetiştiğini görmüştür. Kuzey ve güney yamaçlar arasındaki bu farkı iklim sisteminin **değişkenleri** (sıcaklık, nem, yağış, rüzgâr) arasında ilişki kurarak açıklayınız.

4. Bir akarsu vadisinin tabanındaki ilçede, ekim ayında açık ve rüzgârsız bir gecede meteoroloji gözlem parkında aşağıdaki ölçümler yapılmıştır (kurgusal veri). Sabah saatlerinde vadi tabanı yoğun bir sisle kaplanmış, sis Güneş yükseldikçe öğleye doğru dağılmıştır.

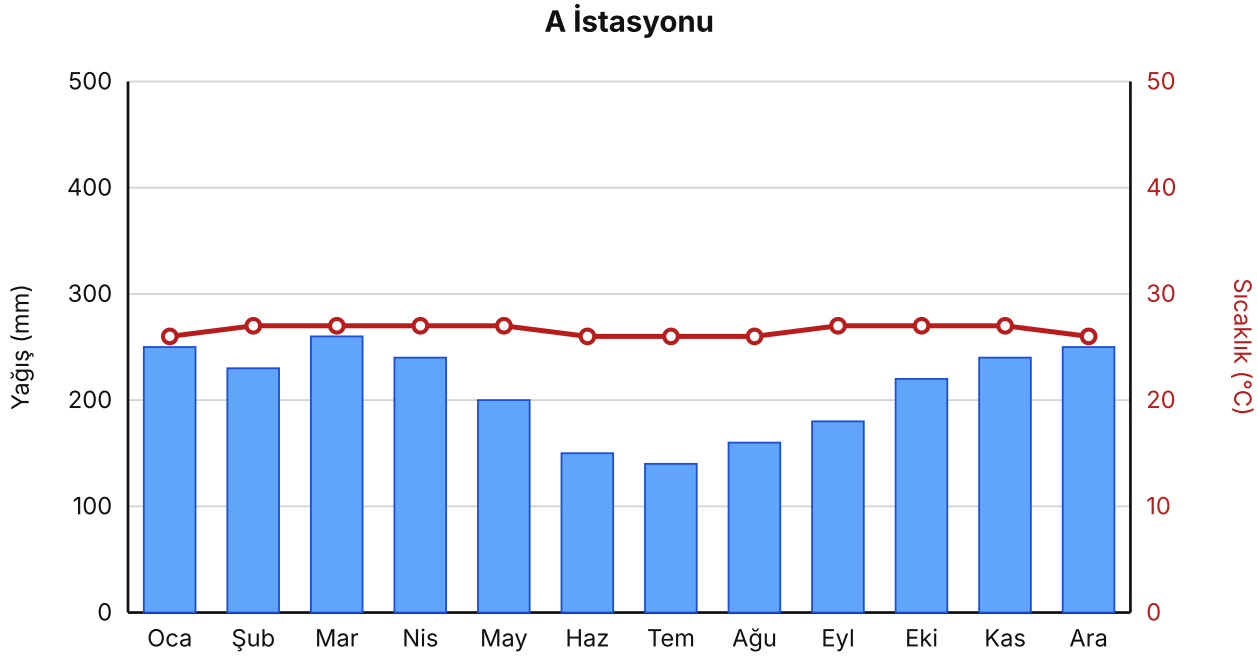
Saat	Sıcaklık (°C)	Maksimum nem (g/m³)	Mutlak nem (g/m³)	Bağıl nem (%)
18.00	18	16	8	
22.00	11	10	8	
02.00	8	8	8	
06.00	6	7	7	

4.1. Tablodaki boş hücrelere her saat için **bağıl nem** değerini işlem yaparak yazınız.

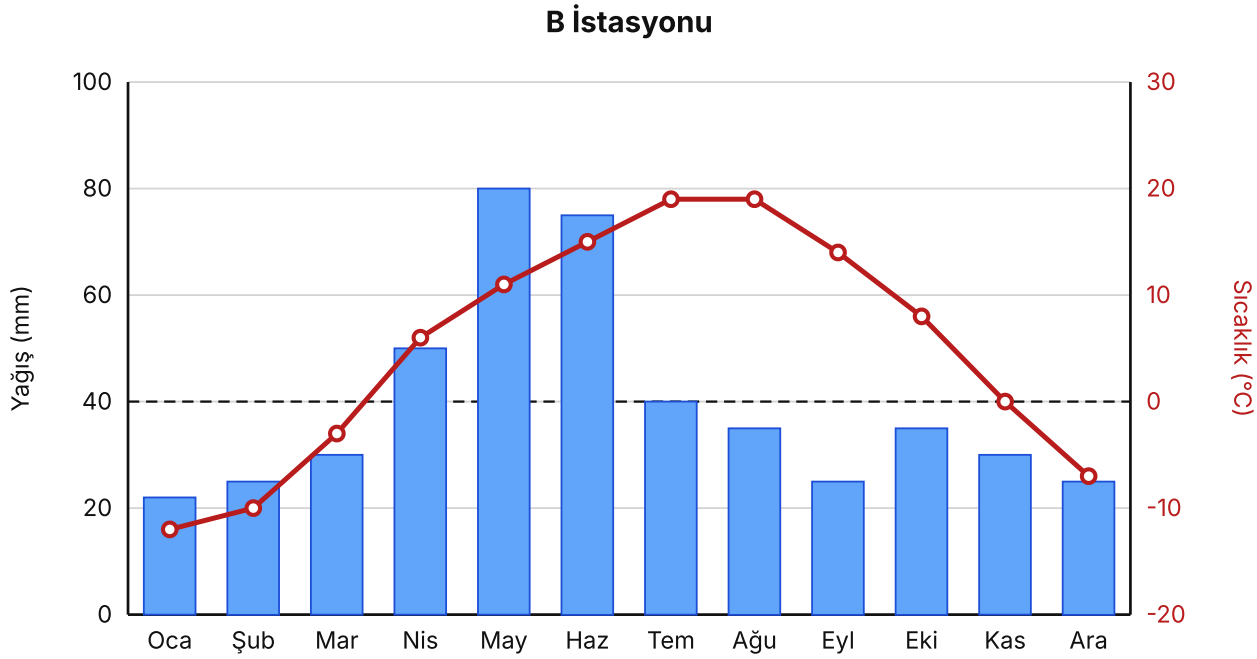
4.2. Vadi tabanında sisin hangi saatten itibaren oluşmaya başlamış olabileceğini yazınız. Sıcaklık, maksimum nem ve bağıl nem arasındaki ilişkiyi kurarak gerekçelendiriniz. 06.00'da mutlak nemin 8 g/m³'ten 7 g/m³'e düşmesinin nedenini açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5. Şekil 1 ve Şekil 2'de iki istasyonun iklim grafikleri verilmiştir. A İstasyonu Ekvator'a yakın, alçak bir kıyı ovasında; B İstasyonu ise Türkiye'nin kuzeydoğusunda, denize uzak ve yükseltisi 1.800 metreyi aşan bir platoda yer almaktadır.



Şekil 1. A İstasyonunun iklim grafiği



Şekil 2. B İstasyonunun iklim grafiği

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5.1. Grafiklerden yararlanarak aşağıdaki karşılaştırma tablosunu doldurunuz.

Özellik	A İstasyonu	B İstasyonu
En yüksek aylık ortalama sıcaklık (°C)		
En düşük aylık ortalama sıcaklık (°C)		
Yıllık sıcaklık farkı (°C)		
En çok yağış alan ay		
Yağışın yıl içindeki dağılışı		

5.2. A ve B istasyonlarının **iklim türlerini** yazınız. Yıllık sıcaklık farkının A İstasyonu'nda çok küçük, B İstasyonu'nda büyük olmasını **iki** etkenle açıklayınız.

6. Batı Afrika'da Sahra Çölü'nün güneyindeki bir istasyonun (C İstasyonu) aylık ortalama sıcaklık ve yağış değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

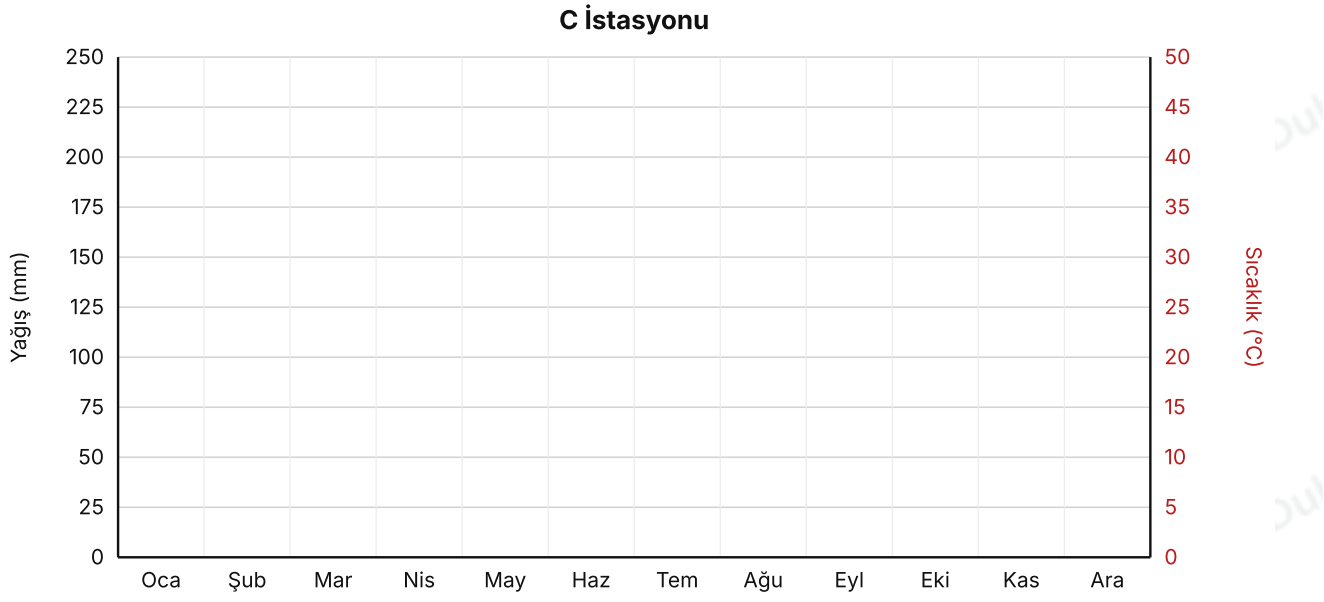
Ay	Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara
Sıcaklık (°C)	24	26	29	31	30	28	26	25	26	28	27	24
Yağış (mm)	0	0	5	10	40	90	180	230	140	35	0	0

6.1. C İstasyonu'nun yıllık ortalama sıcaklığını ve yıllık toplam yağış miktarını işlem yaparak bulunuz.

6.2. Tablodaki verileri Şekil 3'teki boş şablona aktararak C İstasyonu'nun klimogramını oluşturunuz. Yağışı

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

sütunlarla, sıcaklığı eğriyle gösteriniz.



Şekil 3. C İstasyonu için boş iklim grafiği şablonu

6.3. Çizdiğiniz grafiğe göre C İstasyonu'nun iklim türünü yazınız. Grafikteki **iki** özelliği kanıt göstererek gerekçelendiriniz.

7. Kurgusal bir dağ buzulunun alanı, uzun yıllardır uydu görüntüleri ve arazi ölçümleriyle izlenmektedir. Buzulun eriyik sularıyla beslenen dere, aşağıdaki vadide üç köyün içme ve sulama suyunu sağlamaktadır. Ölçüm sonuçları ile buzula en yakın meteoroloji istasyonunun yaz ortalama sıcaklıkları aşağıda verilmiştir.

Yıl	Buzul alanı (km²)	Yaz ortalama sıcaklığı (°C)
1985	4,8	9,6
1995	4,3	10,0
2005	3,5	10,6
2015	2,6	11,2
2025	1,8	11,8

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

7.1. 1985–2025 yılları arasında buzul alanındaki azalmayı **km²** ve **yüzde** olarak işlem yaparak bulunuz. Bu değişimi, sıcaklıktaki değişimle ve kar–buz yüzeylerinin Güneş ışınlarını yansıtma özelliğiyle (albedo) ilişkilendirerek açıklayınız.

7.2. Buzulun önümüzdeki yıllarda tamamen erimesi durumunda iklim sisteminin bileşenlerinde ve vadideki insan faaliyetlerinde ortaya çıkabilecek değişikliklerden **dört** tanesini yazınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif